

LIFE-IP 4 NATURA (LIFE16 IPE/GR/000002)

Ολοκληρωμένες δράσεις για τη διατήρηση και διαχείριση των περιοχών του δικτύου Natura 2000, των ειδών, των οικοτόπων και των οικοσυστημάτων στην Ελλάδα

**ΜΕΛΕΤΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ
ΤΟΥ ΕΥΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ ΟΡΝΙΟΥ (*Gyps fulvus*) ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Δρ. Σταύρος Ξηρουχάκης
Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης
Πανεπιστήμιο Κρήτης

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία
Ιούλιος 2023

Με τη συγχρηματοδότηση του Προγράμματος LIFE
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με τη συγχρηματοδότηση του Πράσινου Ταμείου

Έκδοση	Ημερομηνία	Σημειώσεις - τροποποιήσεις
1	Ιούλιος 2023	1 ^η έκδοση

Η παρούσα αναφορά αποτελεί το παραδοτέο «Μελέτη εφαρμογής για την πληθυσμιακή ενδυνάμωση του Ευρασιατικού Όρνιου (*Gyps fulvus*) στην Ελλάδα» στο πλαίσιο υλοποίησης της δράσης C.1 «Πιλοτική εφαρμογή Σχεδίων Δράσης για είδη και τύπους οικοτόπων» του έργου "LIFE-IP 4 NATURA: Ολοκληρωμένες δράσεις για την διατήρηση και διαχείριση των περιοχών του δικτύου Natura 2000, των ειδών, των οικοτόπων και των οικοσυστημάτων στην Ελλάδα" που συντονίζει το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας και χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Πράσινο Ταμείο και το Ίδρυμα Α. Γ. Λεβέντη.

Προτεινόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

Ξηρουχάκης Σ. 2023. Μελέτη εφαρμογής για την πληθυσμιακή ενδυνάμωση του Ευρασιατικού Όρνιου (*Gyps fulvus*) στην Ελλάδα. Έργο LIFE-IP 4 NATURA: Ολοκληρωμένες δράσεις για τη διατήρηση και διαχείριση των περιοχών του δικτύου Natura 2000, των ειδών, των οικοτόπων, και των οικοσυστημάτων στην Ελλάδα (LIFE16 IPE/GR/000002). Παραδοτέο Δράσης C.1. Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Αθήνα, 109 σελ.

Suggested citation:

Xirouchakis S. 2023. Feasibility Study for the population reinforcement of the Eurasian Griffon Vulture (*Gyps fulvus*) in Greece. LIFE-IP 4 NATURA: Integrated actions for the conservation and management of Natura 2000 sites, species, habitats and ecosystems in Greece (LIFE16 IPE/GR/000002). Deliverable of Action C.1. Hellenic Ornithological Society, Athens, 109 pages

Υπεύθυνος εταίρος της δράσης: Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Στη δράση συμμετέχουν οι ομάδες έργου των εταίρων:

- Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία - Υπεύθυνος εταίρος για την υλοποίηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα πτηματοφάγα είδη ορνιθοπανίδας Γυπαετό, Όρνιο και Μαυρόγυπα
- Πράσινο Ταμείο

Η παρούσα έκδοση εκφράζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών της. Ο Ευρωπαϊκός Εκτελεστικός Οργανισμός για το Κλίμα, τις Υποδομές και το Περιβάλλον (CINEA) και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν φέρουν καμία ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται στην παρούσα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο βασικός σκοπός του Εθνικού Σχέδιου Δράσης για τον Γυπαετό, το Όρνιο και τον Μαυρόγυπα, όπως αυτός αποτυπώνεται στη σχετική Υπουργική Απόφαση (ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/68086/2149 - 09.08.2021), είναι η συμβολή στην επίτευξη της αύξησης της έκτασης εξάπλωσης των ειδών αυτών, καθώς και του πληθυσμιακού τους μεγέθους. Λόγω της ιδιαίτερης βιολογίας των ειδών αυτών (μικρός αριθμός απογόνων, αργή ανάπτυξη και αναπαραγωγική ωρίμανση), η φυσική ανάκαμψη των πληθυσμών, ακόμα και αν ήταν δυνατή η πλήρης εξάλειψη των απειλών, αποτελεί μία ιδιαίτερα μακρά διαδικασία. Υπό αυτό το πρίσμα, είναι αναγκαία η διερεύνηση του ενδεχόμενου εφαρμογής στοχευμένων εξωγενών παρεμβάσεων προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της αύξησης του πληθυσμιακού μεγέθους και του εύρους εξάπλωσης των απειλούμενων ειδών. Αυτή η εργασία αποτελεί το πρωταρχικό σκοπό της παρούσας **μελέτης σκοπιμότητας** εφαρμογής (feasibility study) για την ενίσχυση των φυσικών πληθυσμών των γυπών στην Ελλάδα, η οποία εστιάζει αρχικά στο Όρνιο. Η μελέτη σκοπιμότητας ακολουθεί μία σειρά από βήματα για να αξιολογήσει την υφιστάμενη κατάσταση του πληθυσμού του είδους, την ενδεχόμενη αναγκαιότητα ενίσχυσής του και -εφόσον όντως κριθεί αναγκαία η ενίσχυση- περιγράφει τις απαιτούμενες προϋποθέσεις και τις ενέργειες, έτσι ώστε η όλη διαδικασία να είναι και αποτελεσματική και σύμφωνη με τις διεθνώς αναγνωρισμένες πρακτικές διατήρησης της βιοποικιλότητας. Αυτή η δέσμη ενεργειών για την ενίσχυση του πληθυσμού αποτελεί τη Στρατηγική απελευθέρωσης (release strategy), καθώς η διαδικασία ενίσχυσης περιλαμβάνει αναπόφευκτα και την απελευθέρωση νέων ατόμων του είδους σε επιλεγμένες -με συγκεκριμένα κριτήρια καταλληλότητας- περιοχές.

Συγκεκριμένα για το Όρνιο στην Ελλάδα, οι κύριες διαπιστώσεις στις οποίες καταλήγει η μελέτη σκοπιμότητας και έχουν άμεση εφαρμοσιμότητα είναι οι εξής:

- Σκοπιμότητα ενίσχυσης προκύπτει στην παρούσα φάση για τον πληθυσμό της ηπειρωτικής χώρας.
- Τα προς απελευθέρωση άτομα θα είναι νεαρά όρνια προερχόμενα από τον Κρητικό πληθυσμό. Η δημογραφική ανάλυση δείχνει ότι υπάρχει περιθώριο μεταφοράς 20-30 νεαρών ατόμων σε ετήσια βάση από τον Κρητικό πληθυσμό χωρίς να διακινδυνεύεται η σχετικά ευνοϊκή του κατάσταση.
- Οι πλέον κατάλληλες περιοχές για την απελευθέρωση εντοπίζονται στη Δ. Ελλάδα, από την Αιτωλοακαρνανία μέχρι τα βόρεια σύνορα (Γράμμος, Βόρας)
- Στις περιοχές απελευθέρωσης θα πρέπει να υπάρχουν οι απαραίτητες και κατάλληλες υποδομές και συνθήκες (κλωβός εγκλιματισμού, βοηθητικός χώρος παροχής τροφής, παρουσία επιστημονικής και τεχνικής ομάδας υποστήριξης της δράσης κ.α.)
- Η όλη διαδικασία θα παρακολουθείται στενά ως προς τα αποτελέσματά της και τις επιπτώσεις της στους φυσικούς πληθυσμούς (π.χ. τοποθέτηση δορυφορικών πομπών στα πουλιά που απελευθερώνονται, παρακολούθηση της κατάστασης του πληθυσμού - δότη της Κρήτης). Βάσει αυτών των παρατηρήσεων, θα τροποποιείται αναλόγως και η στρατηγική εφαρμογής της δράσης.

SUMMARY

The principal goal of the National Vulture Multi-species Action Plan, as described in the respective Ministerial Decision, is to contribute to the expansion of distribution range of these species, as well as to population size increase. Due to their particular biology (small number of offspring, slow growth and sexual maturation), natural population recovery would be a particularly long procedure, even if threats for the species could be fully eliminated. In this framework, the possibility of implementing targeted actions towards the goal of population reinforcement should be examined. This specific work is actually the primary purpose of the present Feasibility Study for the population reinforcement of vultures in Greece, which focuses at first place in Griffon Vulture (*Gyps fulvus*). Feasibility Study follows a series of steps to evaluate the present population status of the species and the possible necessity for reinforcement. In case reinforcement is indeed required, the study proceeds with the description of the appropriate conditions and actions, so that the whole process is efficient and complying with the internationally accepted biodiversity conservation standards. This pack of actions towards population reinforcement constitutes the so-called Release Strategy, as this procedure involves inevitably the release of new individuals of the species in pre-selected areas, on the basis of specific suitability criteria.

Particularly for Griffon Vulture in Greece, the main conclusions of the Feasibility Study, with immediate applicability, are:

- Population reinforcement in the present stage is considered feasible for continental Greece.
- The vultures to be released will be juvenile birds originating from the Cretan population. Demographic analysis shows that there is the capability of taking 20-30 juvenile birds annually from the Cretan population without risking its relatively favorable status.
- The most suitable release areas are located in Western Greece, from Etolia-Akarnania area up to the northern borders (Mt. Grammos, Mt. Voras).
- There should be all required and suitable infrastructure and conditions at the release areas (acclimatization cages, supplementary food supply sites, presence of a scientific and technical team supporting the procedure etc.)
- The entire procedure will be closely monitored as regards its results and impact on the natural populations (e.g. monitoring of the released birds via satellite trackers, monitoring of Cretan 'donor' population). Based on the monitoring results, the implementation of the strategy will be suitably modified.

